

Notitie

Contactpersoon Peter te Morsche en Hanneke Oudega (+31 57 06 99 53 8)

Datum 18 juni 2012

Kenmerk N002-1206108PMM-mfv-V02-NL

Toetsing beschermde natuurwaarden recreatiecentrum De Paalberg te Ermelo

1 Inleiding

1.1 Vooraf

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Reeds tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk te worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een mitigatie- en/of ontheffingsplicht geldt en of voldoende ecologisch mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen kunnen worden.

In opdracht van recreatiecentrum De Paalberg heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de mogelijke bestemmingsplanwijziging voor de wijziging van de functie van klim- en parkeerbos naar de functie van verblijfsrecreatie. Deze notitie is een actualisatie op de toetsing uitgevoerd in 2011 met kenmerk N001-4780041PMM-evp-V01-NL d.d. 6 juni 2011.

In deze notitie wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Welke natuurwetgeving is van belang
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering

De beoogde planlocatie is gelegen aan de Drieërweg van de gemeente Ermelo. De mogelijke bestemmingsplanwijziging bestaat uit het omvormen van de functie klimbos naar een functie voor verblijfsrecreatie en parkeren in het bos. De locatie is gelegen in de Ecologische hoofdstructuur (EHS) en in het Natura-2000 gebied "De Veluwe". Gezien het karakter en omvang van de ingreep zijn effecten op Natura-2000-gebieden en Ecologische Hoofdstructuur niet uit te sluiten. In 2009 is door Bureau Waardenburg een oriënterend onderzoek uitgevoerd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. De toetsing van deze notitie kan gezien worden als aanvulling hierop en richt zich op het beschermingsregime voortkomend uit de Flora- en faunawet en de EHS (bijlage 1).

2 Flora- en faunawet

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet.

De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten namelijk:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij bestendig gebruik of beheer en onderhoud wanneer wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten bestaande uit de Habitatrichtlijn soorten en een selectie van bedreigde soorten

Naast de bescherming van soorten uit tabel 1, 2 en 3 kent de wet een zorgplicht. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Rode lijst

De Rode lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode lijst zijn geplaatst, zijn alleen beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen.

2.1 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens.

- Een oriënterend veldbezoek op 13-05-2011 en een actualisatie op 10-04-2012 en 11-06-2012
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data
- Informatie uit het in 2009 uitgevoerde onderzoek van Bureau Waardenburg (15 april 2009 rapport nr. 09-038)

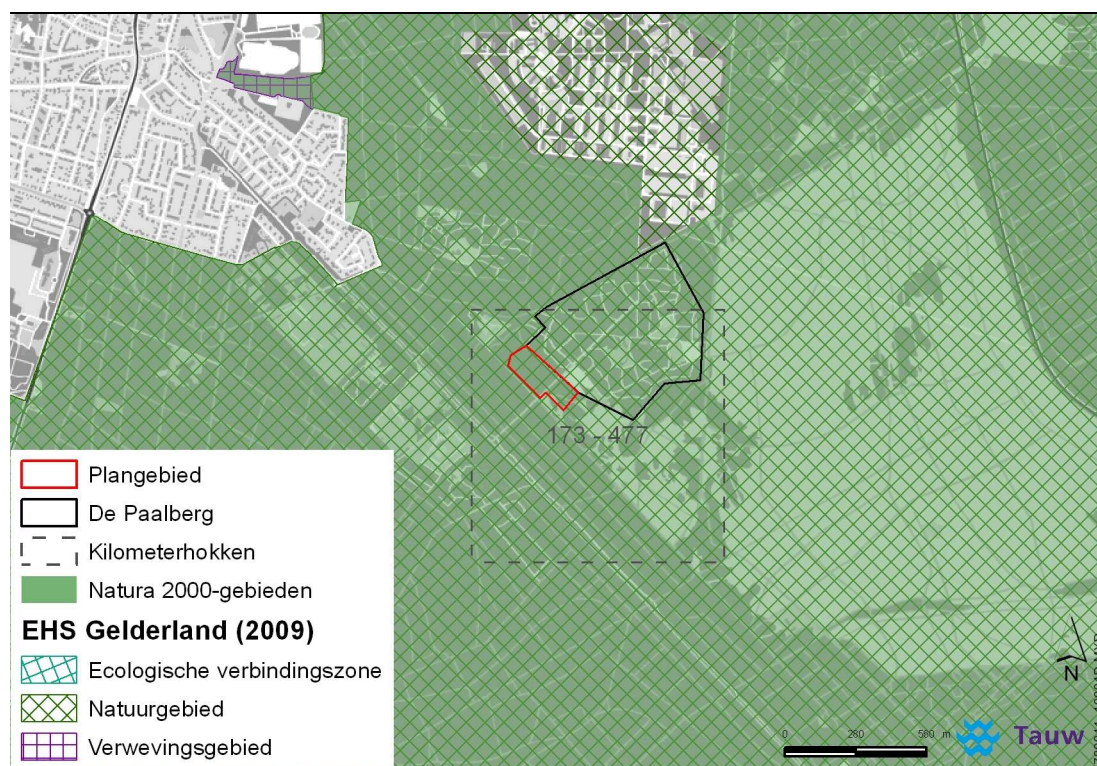
Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie ten aanzien van de aanwezige soorten niet te geven. Door de inzet van deskundige ecologen wordt onze onderzoekskwaliteit zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is Tauw aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advieswerk geven en ecologisch onderzoek verrichten, opgericht met als doel de kwaliteit van ecologische advisering te verbeteren.

Op basis van het oriënterend veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. De beoogde bestemmingsplanwijziging is vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

2.2 Huidige natuurwaarden en effecten

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied ligt in kilometerhok 173/477. De navolgende figuur geeft de ligging van het plangebied en kilometerhokken weer.

Overzicht ligging plangebied

Recreatiecentrum de Paalberg is gelegen aan de noord westzijde van de Veluwe in de gemeente Ermelo. De bospercelen bestaan hoofdzakelijk uit Dennen, Eiken en Berken. Als onderbegroeiing is veel Blauwe bosbes, sporadisch afgewisseld met Hulst aanwezig. De bospercelen zijn voorzien van veel wandelpaden. Aan de noordwestzijde van de toegangsweg naar het recreatiecentrum De Paalberg, is een klimbos ontwikkeld. Het klimbos is in zijn geheel omsloten door een laag hek. De bomen zijn voorzien van verschillende klimattributen. De paden die leiden naar de verschillende klimbomen zijn voorzien van houtsnippers en afgezet met natuurlijke producten, zoals boomstammen. Aan de zuid oostzijde van dezelfde toegangsweg is een gedeelte van het bos ingericht als parkeerplaats ten behoeve van het klimbos. De parkeervakken zijn globaal gemarkeerd met stammen en verhard met gebroken puin. Verder naar het zuid oosten is een heide gebied aanwezig. Dit heide gebied is in het begin sterk begroeid met bomen. Verderop krijgt de Ermelosche heide een open karakter. Het recreatiecentrum De Paalberg is voornemens in de toekomst (in een tijdsbestek tussen de 5 en 10 jaar) de verblijfsrecreatie uit te breiden met 192 slaapplekken, dit komt overeen met 40 tot 50 campingplaatsen. De locatie waar de uitbreiding zal plaatsvinden is binnen de bestaande grenzen van het recreatieterrein. De uitbreiding zal plaatsvinden op het terrein waar momenteel het klimbos is gelegen. Met de uitbreiding van het aantal slaapplekken zal het klimbos komen te vervallen. Het is nog onbekend hoe het terrein wordt ingericht. Als uitgangspunt kan worden gesteld dat er geen verharde paden worden aangelegd. Er zal ter oriëntatie in het donker, verlichting worden geplaatst met een laag aantal Lux. Daarnaast is het noodzakelijk struweel en bomen te rooien voor de inrichting van de locatie.

De navolgende figuur geeft een indicatie van het plangebied.

Fotos Indicatie plangebied

De diverse foto's geven een beeld van de onderzoekslocatie:

1. Ontvangstlocatie van het klimbos met een goed in het landschap passende blokhut
2. Een beeld van een aangrenzend bosperceel
3. Beeld van de klimattributen in zijn huidige inrichting
4. Beeld van de klimattributen in zijn huidige inrichting
5. Overzicht van de parkeervakken, met zichtbaar de markering van de parkeervakken
6. Toegang naar de parkeervakken, verhard met gebroken puin

2.3 Toetsing beschermde soorten

Voor de Flora- en faunawet tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten (tabel 2 of 3) in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

Flora

Bij het oriënterende veldbezoek is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen en is gekeken naar de aanwezige soorten (vaat)planten. Het bos bestaat hoofdzakelijk uit een opstand van Dennen, afgewisseld met Berk en Zomereik. De onderbegroeiing bestaat veelal uit Berk, Lijsterbes en Vogelkers. Op de bodem groeien bramen, bosbes en algemene kruiden als Brandnetel, Stinkende gouwe, Smalle weegbree en Look zonder look. Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Op 12 juni 2012 is een aanvullend veldbezoek uitgevoerd naar het voorkomen van Grote Keverorchis en Dennenorchis. Beide soorten zijn niet aangetroffen. Negatieve effecten op beschermde planten worden daarom uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

Volgens diverse verspreidingsgegevens zou de Edelhert, Eekhoorn, Wild zwijn (tabel 2) en Boommarter (tabel 3) in het plangebied kunnen voorkomen. Nesten van de Eekhoorn zijn niet aangetroffen op de locatie of de directe omgeving. Niet uit te sluiten is dat de soort het gebied sporadisch bezoekt om te foerageren. Het gebruik van de onderzoekslocatie als klimbos levert een verstoring op voor deze soort. Vooral in het seizoen van globaal maart tot en met september wordt het klimbos intensief gebruikt. Er zijn in de directe omgeving voldoende alternatieven voor de Eekhoorn om te foerageren. De Eekhoorn wordt echter ook aan de randen van stedelijk gebied en in groene woonwijken aangetroffen. Dit houdt in dat er enige tolerantie van de soort verwacht kan worden voor de aanwezigheid van mensen binnen hun verspreidingsgebied. Negatieve effecten die de omvorming naar recreatiefunctie met zich meebrengt zijn dan ook te verwaarlozen.

De boommarter heeft een groot leefgebied. Voor een mannetje is dit in enkele gevallen circa 1000 ha groot en overlapt (deels) dat van meerdere vrouwtjes. 's Nachts worden afstanden van 2 tot 7 km afgelegd, mannetjes leggen wel eens afstanden af van 10 tot 20 km per nacht. Binnen het huidige plangebied zijn enkele holtes in bomen aanwezig. In drie berken zijn kleine gaten die gemaakt zijn door waarschijnlijk de Kleine bonte specht. Deze gaten zijn te klein op als verblijfplaats te dienen. In een Grove den, ter hoogte van het parkeerbos is een groter gat, waarschijnlijk de Grote bonte specht zichtbaar. Dergelijke holte is potentieel geschikt om als

verblijfplaats te dienen voor de Boomarter. De aanwezigheid van een verblijfplaats wordt hier, door het ontbreken van krabsporen niet verwacht. De onderzoekslocatie is voor de Boomarter, wordt mede door zijn intensieve gebruiksvorm niet geschikt.

Op een afstand van ongeveer 25 meter van het klimbos is een hol aangetroffen. Sporen van Das (tabel 3) zijn echter niet aanwezig. Daarnaast is in de omgeving van het hol veel recreatie van wandelaars met honden aanwezig. De geschiktheid van dit deel van het gebied voor de Das is dan ook niet groot.

Ook de overig genoemde tabel 2 soorten kunnen de locatie weliswaar bezoeken maar zullen, mede door het huidige intensive gebruik, ook vanuit het recreatiecentrum zelf, zich niet lang ophouden op of in de omgeving van de onderzoekslocatie.

Eekhoorn is een mobile soort en wanneer er in de toekomst bomen gekapt worden, is een hernieuwende inspectie naar de aanwezigheid van deze soort noodzakelijk. Negatieve effecten op zoogdieren worden vooralsnog uitgesloten.

Vleermuizen

Op basis van verspreidingsgegevens [Limpens et al., 1997; Zoogdieratlas.nl] kunnen de volgende soorten in het plangebied voorkomen: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatzvlieger, Rosse vleermuis en Gewone grootoorvleermuis.

Verblijfplaatsen voor gebouw bewonende vleermuizen kunnen in bijvoorbeeld spouwmuren, dakpannen of andere holle ruimten van gebouwen voorkomen. Andere soorten hebben hun verblijfplaatsen in hollen van bomen. Gebouwen met geschikte verblijfplaatsen zijn niet aanwezig. In de bomen binnen het plangebied zijn enkele hollen aangetroffen. Binnen het huidige klimbos staan 3 Berken met kleine (spechten) gaten en in het parkeerbos is een Den met een gat aanwezig. Bomen waarin vleermuizen hun jongen grootbrengen zijn vaak herkenbaar aan meststrepen die aan de buitenzijde op de stam zichtbaar zijn. Dergelijke meststrepen zijn op de bomen met hollen niet zichtbaar. De functie van kraamplaatsen wordt daarom niet waarschijnlijk geacht. Het gebruik van de hollen als zomerverblijf door een of enkele individuen, kan echter niet worden uitgesloten. Voordat herinrichting van de locatie gaat plaatsvinden dient de functie van verblijfplaats verder in beeld te worden gebracht. Houd er rekening mee dat dit onderzoek, conform het vleermuisprotocol, plaats moet vinden in de periode april tot en met september. De aanwezigheid van vliegroutes kan worden uitgesloten, aangezien er geen duidelijk aaneengesloten lijnvormige elementen aanwezig zijn. De locatie bestaat uit gesloten bosgebieden. Als foerageergebied zijn de bospercelen geschikt voor een aantal soorten vleermuizen. De initiatiefnemer heeft aangegeven dat de verlichting van de verblijfsrecreatie extensief is met een laag aantal lux. Effecten van verlichting op vleermuizen worden dan ook uitgesloten.

Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: Alle broedende vogels, de in functie zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan zijn beschermd tijdens het broedseizoen (voor de meeste soorten globaal van maart tot en met juli).

Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën: de nesten van categorie 1 tot en met 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van categorie 5 in principe alleen tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5-soorten jaarrond kunnen zijn beschermd. De vijf categorieën worden in bijlage 1 besproken.

Waarnemingen

Tijdens het veldbezoek zijn Boomklever, Merel, Koolmees, Houtduif en Vink waargenomen. Er is, binnen de hekken van het klimbos, een nest van een Houtduif aanwezig in een Grove den.

Verder zijn in drie Berken gaten van spechten aanwezig. Deze zijn potentieel geschikt voor soorten als de Kleine bonte specht en de Boomklever. Jaarrond beschermde (categorie 1 tot en met 4) nestplaatsen zijn in het klimbos niet aangetroffen. Een nestplaats van mogelijk een soort uit categorie 1 t/m 4 is aangetroffen boven in een Den ten zuiden van het klimbos. Er is echter geen activiteit waargenomen. De aanwezigheid van nestplaatsen van algemeen voorkomende vogelsoorten en van soorten uit categorie 5 zijn gezien de huidige inrichting niet uit te sluiten.

De Boomklever Kleine bonte specht en Koolmees vallen in categorie 5. Er zijn echter geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden waarvoor aanvullend onderzoek nodig is. Voor deze soorten zijn voldoende locaties in de omgeving aanwezig waardoor compensatie of mitigatie niet aan de orde is.

Planning

Verwijderen van bomen en struiken dient gezien te worden als een voor vogels verstorende activiteit en dient daarom buiten het vogelbroedseizoen gestart te worden of te worden uitgevoerd. Voorafgaand aan de kap van bomen dient ook gecontroleerd te worden op vaste verblijfplaatsen van jaarrond beschermde vogels.

Amfibieën

Amfibieën zijn diersoorten die zich ophouden in of nabij oppervlakte wateren, maar ook in braakliggende terreinen aanwezig kunnen zijn. Verspreidingsgegevens laten zien dat de Levendbarende hagedis (tabel 2) en de Rugstreeppad (tabel 3) zijn waargenomen in de directe omgeving. Voor deze twee soorten is een dicht bos niet geschikt als biotoop. Beide soorten worden dan ook niet verwacht op de onderzoekslocatie. Mede door het ontbreken van

oppervlakte water in de directe omgeving wordt de aanwezigheid van tabel 2 of 3 amfibiesoorten echter uitgesloten.

Reptielen

Voor reptielen geldt dat zij gebonden zijn aan specifieke biotopen als (stuif)zanden, heideterreinen, (broek)bossen en andere. De Veluwe biedt op voorhand geschikte biotoop voor reptielen. De Adder, Hazelworm, Gladde slang en Zandhagedis (tabel 3) zijn dan ook bekend in de directe omgeving van het plangebied. De (stuif)zanden en heideterreinen ontbreken op de locatie, maar zijn wel op korte afstand aanwezig in zuid- oostelijke richting. Mogelijk zal bij verandering van functie, de dagrecreatie en daarmee de belasting toenemen op deze terreindelen. Aangezien mensen op de paden blijven en de huidige recreatiedruk al hoog is, zal de druk in het heideterrein niet toenemen. In het huidige klimbos zijn weinig tot geen mogelijkheden voor de genoemde soorten om op te warmen. Aangezien reptielen koudbloedige dieren zijn en direct zonlicht nodig hebben om op te warmen worden genoemde soorten dan ook niet verwacht op de locatie. De aanwezigheid van een zwervend exemplaar is gezien de korte afstand tot geschikte habitat echter niet geheel uit te sluiten. De aanwezigheid van reptielen en effecten op de gunstige staat van instandhouding wordt echter uitgesloten.

Vissen

In het plangebied is geen voor beschermde vissoorten geschikt oppervlaktewater aanwezig. De aanwezigheid van en effecten op beschermde vissen is daarom uitgesloten.

Dagvlinders

Diverse dagvlinders hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status. Op basis van verspreidingsgegevens [Bos et al., 2006 en EIS-Nederland et al., 2007] worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde dagvlinders verwacht. Hoewel voor dagvlinders nooit volledig uit te sluiten is dat een beschermd exemplaar zich in of nabij het plangebied ophoudt, zal er gezien de omvang en het karakter van de ingreep, en de afwezigheid van geschikt biotoop, geen negatief effect op populaties van beschermde dagvlinders optreden.

Libellen

Diverse libellen zijn in de Flora- en faunawet beschermd. Op basis van verspreidingsgegevens [Dijkstra et al., 2002 en EIS-Nederland et al., 2007] worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde libellen verwacht. Hoewel ook voor libellen nooit volledig uit te sluiten is dat een beschermd exemplaar zich in of nabij het plangebied ophoudt, zal er gezien de omvang en het karakter van de ingreep, en de afwezigheid van geschikt biotoop, geen negatief effect op populaties van beschermde libellen optreden.

Overige ongewervelden

Als ongewervelden zijn in de Flora- en faunawet naast dagvlinders en libellen ook enkele kevers (Vliegend hert, Brede geelrandwaterroofkever, Gestreepte waterroofkever, Heldenbok, Juchtleerkever), weekdieren (Bataafse stroommossel, Platte schijfhoren) en een kreeftachtige (Rivierkreeft) beschermd door de Flora- en faunawet. Het plangebied en directe omgeving voorzien, met uitzondering van het Vliegend hert, voor geen van deze soorten in een geschikt habitat en/of bevat geen geschikte (landschaps)elementen. De aanwezigheid van en effecten op deze soorten worden dan ook uitgesloten.

In 2003 is in opdracht van de provincie Gelderland een inventarisatie naar het Vliegend hert uitgevoerd op de Veluwe [Kalkman en Wijdeven, 2003; Smit en Krekels, 2007]. Het zwaartepunt van de Veluwe verspreiding ligt in het noordelijke deel van Veluwe, met Hoog Soeren en Vierhouten als hotspots. Ook in de omgeving van Elspeet zijn waarnemingen bekend. Het Vliegend hert is in sterke mate afhankelijk van ondergronds, dood (eiken)hout in warme, gevarieerde bosranden en houtwallen. Kalkman en Wijdeven geven aan dat het Vliegend hert op de Veluwe een voorkeur heeft voor locaties waarbij bosranden overgaan in tuinen en bebouwing, zoals de dorpen op de Veluwe. Hier zijn houtwallen en grasland (verpopping) dicht bij elkaar aanwezig. Mogelijke extra reden is de daar lagere predatie door Wild zwijn. In het plangebied zijn geen oude eikenopstanden aanwezig. Vliegenhert heeft daarom geen leefgebied in het plangebied. In de omgeving is wel oud loofbos aanwezig, maar ook hier komt Vliegend hert niet voor. Daarnaast is Vliegend hert is in de schemering en avond actief. Overdag, wanneer de verstoring door recreanten het hoogst is verblijft het Vliegend hert in de bomen. De toename van recreatie heeft daarom ook geen effect op potentieel leefgebied.

2.4 Conclusies Flora- en faunawet

Bij ruimtelijke ingrepen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk te worden gemaakt of er mogelijk sprake is van effecten waarvoor een ontheffingsplicht geldt en of het aannemelijk is dat deze verkregen zal worden.

In de navolgende tabel zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Tabel 2.1 Aangetroffen of verwachte beschermde soorten (Ffw tabel 2 of 3) die mogelijk geschaad worden

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*
Flora	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Zoogdieren	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten op dit moment, mits controle verblijfplaats eekhoorn noodzakelijk voorafgaand aan kap	Niet van toepassing
Broedvogels	Geen (aantasting van) vogels tijdens broedseizoen mits uitvoering buiten broedseizoen	Niet van toepassing
Broedvogels, vaste verblijfplaatsen	Geen (aantasting van) vaste verblijfplaatsen Voorafgaand aan de kap van bomen dient gecontroleerd te worden op vaste verblijfplaatsen van jaar rond beschermde vogels.	Artikel 11
Vleermuizen	Geen aantasting op dit moment, wel controle van verblijfplaatsfunctie noodzakelijk voorafgaand aan kap, conform vleermuisprotocol	Artikel 11
Reptielen	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Amfibieën	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Vissen	Niet aanwezig	Niet van toepassing
Dagvlinders	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Libellen	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing
Overige ongewervelden	Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten	Niet van toepassing

***Toelichting verbodsbepalingen tabel:**

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd

Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, vernielen, beschadigen of verwijderen van beschermde planten

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren

Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren

Artikel 13: Verbod: onder zich hebben van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Nader onderzoek

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen *met zekerheid* moet kunnen worden uitgesloten. Uitsluitel is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens. Wanneer negatieve effecten op soorten mogelijk zijn en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, is daarom nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze soorten noodzakelijk. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. Hierbij geldt een 'omgekeerde bewijslast' waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

Vogels

Een potentieel nest met de functie voor jaarrond beschermd nestplaats is net buiten de onderzoekslocatie waargenomen. Voorafgaand aan de kap van bomen dient gecontroleerd te worden of vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn.

Vleermuizen

Bij de herinrichting van de locatie zullen bomen verdwijnen. Alhoewel er nu geen verblijfplaatsen zijn vastgesteld kunnen deze hier in de toekomst wel zijn. Voorafgaand aan de kap van bomen is het noodzakelijk om onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen uit te voeren.

Planning en geldigheid

Afhankelijk van de tijd tussen onderliggend onderzoek en het verwijderen van de bomen en struiken, kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn naar de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Met name bij het in ongebruikt raken van grond en/of bebouwing is de kans op (nieuw)vestiging van beschermde soorten aanwezig. De conclusies van dit onderzoek zijn daarom hooguit enkele jaren geldig.

3 Toetsing Ecologische Hoofdstructuur

3.1 Werkwijze

Bij ruimtelijke ontwikkelingen of ingrepen in of nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is sprake van planologische bescherming via ruimtelijke procedures in het kader van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. Overheden zijn gehouden aan bescherming van de EHS vanuit de provinciale Verordening Ruimte en/of landelijke Nota Ruimte; voor (particuliere) initiatiefnemers van (ruimtelijke) ingrepen in de EHS is het gemeentelijk bestemmingsplan het bindende ruimtelijk plan. Bij een ruimtelijke ingreep in de EHS is het bepalen van effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wél effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam en in sommige gevallen noodzakelijk ook een toetsing aan de EHS-doelen uit te voeren.

De toetsing aan de EHS omvat het bepalen van mogelijke aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS en/of areaalverlies. Deze toetsing geeft een ecologisch-inhoudelijke indruk van het optreden van eventuele effecten op de EHS.

3.2 EHS Provincie Gelderland

Om een ecologisch-inhoudelijke indruk te krijgen van het optreden van eventuele effecten op de EHS, dient gekeken te worden naar de wezenlijke kenmerken en waarden. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert een provinciale Verordening Ruimte de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om het areaal van een gebied en de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, duisternis en openheid, de landschapsstructuur en belevingswaarde.

3.3 Toetsing effecten

Gedeputeerde Staten beschouwen een aantasting als **significant** als de volgende kernkwaliteiten of omgevingscondities in het geding zijn:

- Areaal en kwaliteit van natuur-, bos- en landschapselementen. *Voor de omvorming van het klimbos naar verblijfsrecreatie is kap van bomen noodzakelijk. Dit betekent dat er mogelijk sprake is van een kwaliteit als areaalverlies. Het oppervlakte is 2,65 ha (zie paragraaf 3.4)*
- Specifieke verbindingsoelstellingen voor ecologische verbindingzones. *Er is geen sprake van een ecologische verbinding in of rondom het plangebied*
- Areaal en kwaliteit van de natuurdoeltypen van bestaande en te ontwikkelen natuur (inclusief agrarische natuur). *Het gebied bestaat overwegend uit naaldbos, het areaal zal hiervan met 2,4 ha afnemen*

- Kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora en Faunawet. *Vooralsnog worden op basis van een Flora- en faunaonderzoek negatieve effecten op beschermde soorten uitgesloten. Omdat het nog een aantal jaren kan duren voordat de ontwikkeling plaatsvindt is een controle van verblijfplaatsen van vleermuizen, eekhoorn, boomarter en jaarrond beschermde vogelsoorten vooraf aan de kap noodzakelijk*
- Areaal van de grote natuurlijke eenheid (aaneengeslotenheid). *Dit areaal wordt niet aangetast*
- Ongestoord verloop van natuurlijke processen in de grote eenheid. *Dit wordt niet aangetast*
- Natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren. *Dit wordt niet aangetast*
- De mogelijkheid van uitwisseling van planten en dieren tussen en binnen de verschillende leefgebieden in de EHS. *Dit wordt niet aangetast*
- Grond- en oppervlaktewater-omstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) behorende bij waterafhankelijke natuurdoeltypen. *Dit wordt niet aangetast*
- Stilte in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden). *Dit is geen stiltegebied*

3.4 Groei en Krimp

De paalberg doet mee aan Groei en Krimp van de provincie Gelderland. Bij de eerste groeitender heeft de Paalberg een verzoek ingediend voor een uitbreiding, bestemd voor "kamperen en parkeren in het bos". In de nadere beschrijving van het groeiplan wordt gesproken over "natuurplaatsen voor toeristische kampeersers in het bosgebied tbv fietsers, campers, toercaravans, maar ook voor groepskamperen".

Een dergelijke invulling van de uitbreiding wordt door de adviescommissie positief gewaardeerd als vernieuwing van het product. Deze positieve waardering is dus specifiek gebonden aan deze vormen van boskamperen. Daarbij acht de commissie de voorgestelde dichtheid van 50 standplaatsen te intensief, omdat daarvoor teveel bomen moeten worden gekapt. Dit zou het wezen van het boskamperen aantasten. Zij adviseren niet meer dan de helft van het bosbestand te kappen in plaats van 2/3 van het bosbestand (zoals in het groeiplan staat). Het maximaal aantal verblijfsplaatsen wat door de commissie wordt voorgesteld is 40.

De voorgestelde uitbreiding is 40 tot 50 plaatsen. Indien de initiatiefnemer dit tot 40 weet te beperken en het te kappen bos ook tot 1/3 van het huidige aantal bomen weet te beperken past dit binnen Groei en Krimp Dit betekent dat volgens het principe groei en krimp op een andere locatie bos is gecompenseerd. Er is daarom per saldo geen sprake van een aantasting van het oppervlak en kwaliteit binnen de EHS.

3.5 Conclusies toetsing EHS

Voor de omvorming van het klimbos naar verblijfsrecreatie is kap van bomen noodzakelijk. Indien de initiatiefnemer kan voldoen aan de voorwaarde van maximaal 40 campingplaatsen en het behoud van 2/3 van de bomen betekent dit dat er per saldo geen effect is op de EHS. Indien niet aan deze voorwaarde voldaan kan worden is er mogelijk sprake van kwaliteit en oppervlakte verlies. Wij adviseren om de conclusies over de EHS voor te leggen aan het Bevoegd gezag, de provincie Gelderland.

4 Literatuur

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

[Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992]
Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[Creemers, R.C.M. en J.J.C.W. van Delft (RAVON), 2009]
De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht, 2009, ISBN 978-9050-113007.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]
De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]
Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

[Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers R, 2009]
Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]
Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]
Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

Kenmerk N002-1206108PMM-mfv-V02-NL

[Ministerie van LNV, VROM en de provincies, 2007]

Spelregels EHS, Spelregels voor ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies. Ministeries van LNV en VROM en de provincies.

www.telmee.nl

www.zoogdierenatlas.nl

Bijlage 1

Toelichting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

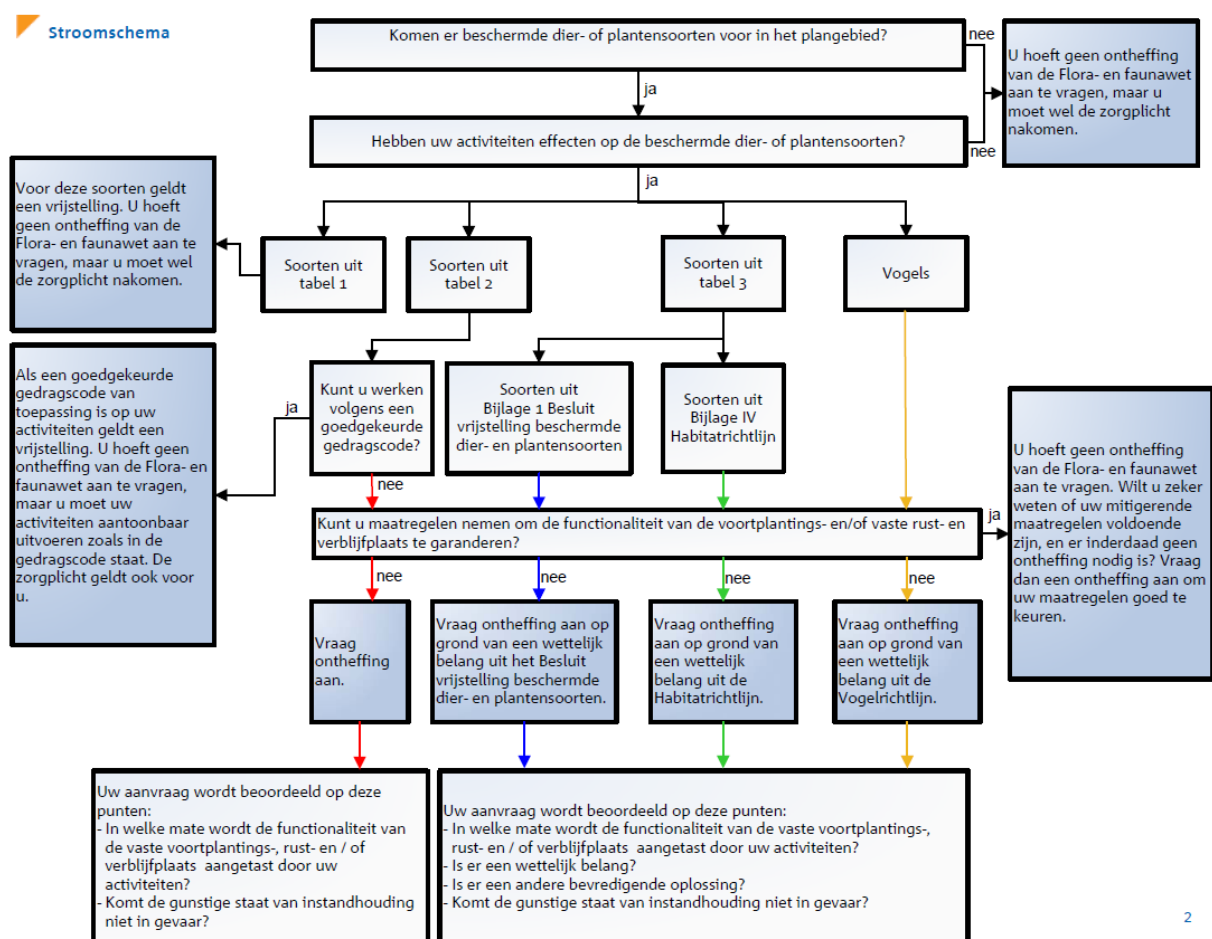
Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de

verbodsbepalingen. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort¹

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

¹ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen

-
- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
 - b) *Bescherming van flora en fauna*
 - c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
 - f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
 - g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
 - h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
 - i) *Bestendig gebruik*
 - j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving.

De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenvalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht*.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn.

Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
 - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor

beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.

Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur

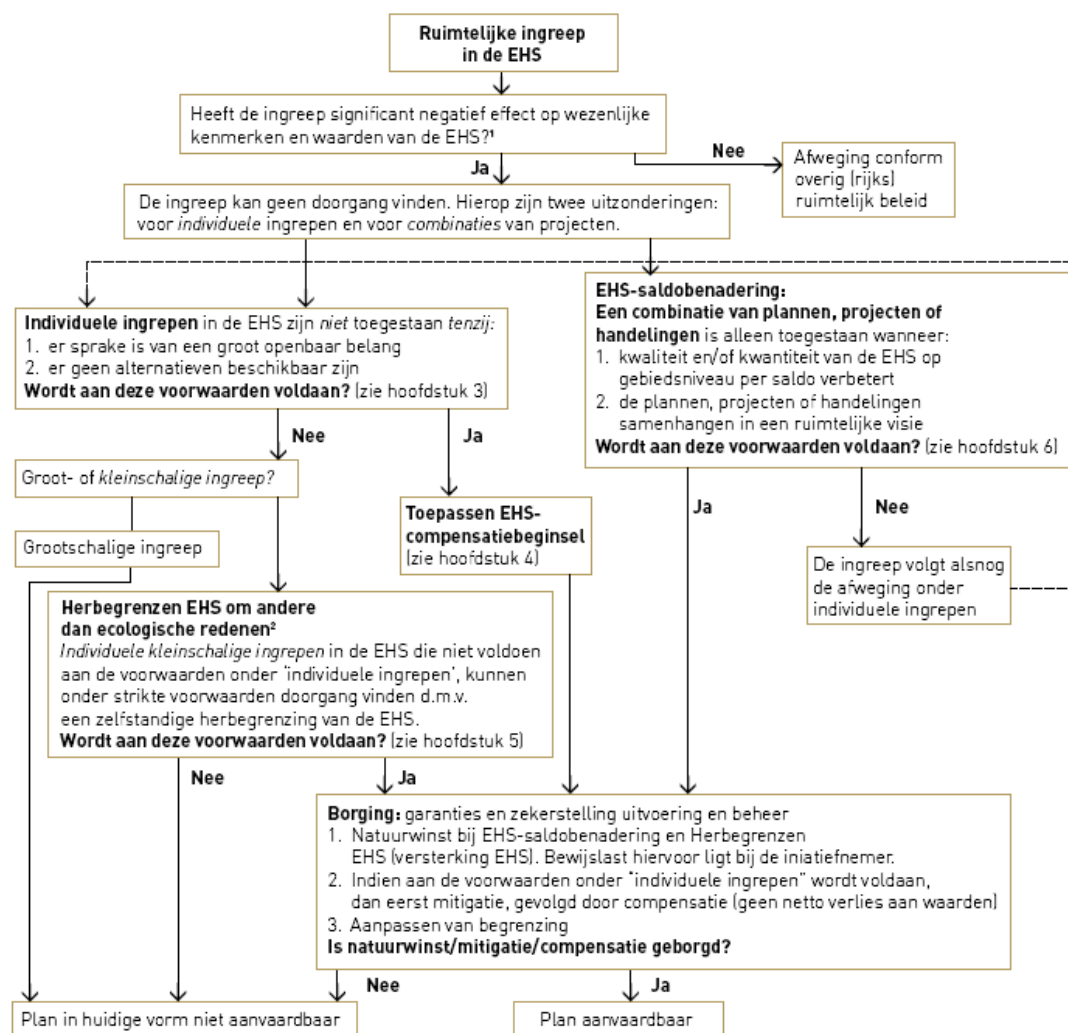
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en Verordening Ruimte (provinciaal niveau) inclusief omgevingsplannen. De begrenzingen en indelingen bij de begrenzingen en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en –verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Verordening Ruimte de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS', een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies, van toepassing. Hierin wordt onder meer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, er geen reële locatiealternatieven zijn én er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wel mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag, de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

- ¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels
- ² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt